



Številka: Up-529/19-10

Datum: 5. 3. 2020

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Jožeta Kojca, Zgornja Korena, ki ga zastopa Maja Praviček, odvetnica v Mariboru, na seji 5. marca 2020

odločilo:

S sklepom Višjega sodišča v Kopru št. I Kp 62515/2018 z dne 7. 3. 2019 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Kopru št. X Ks 62515/2018 z dne 21. 2. 2019 je bila pritožniku kršena pravica iz druge alineje 29. člena Ustave.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Zoper pritožnika teče pred Okrožnim sodiščem v Kopru postopek zaradi kaznivega dejanja zlorabe prostitucije po tretjem v zvezi s prvim odstavkom 175. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17 – KZ-1). Okrožno sodišče v Kopru je s sklepom z dne 21. 2. 2019 na podlagi predloga Specializiranega državnega tožilstva (nadaljevanju SDT) pripor zoper pritožnika iz razloga ponovitvene nevarnosti po 3. točki prvega odstavka 201. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 66/17 in 22/19 – v nadaljevanju ZKP) podaljšalo še za dva meseca, to je do 23. 4. 2019. Višje sodišče v Kopru je s sklepom z dne 7. 3. 2019 zavrnilo pritožbi obeh pritožnikovih zagovornikov.

2. Kot izhaja iz sklepa Okrožnega sodišča v Kopru o podaljšanju pripora z dne 21. 2. 2019, je sodišče predlog SDT poslalo pritožniku in njegovim zagovornikom. Iz tega sklepa nadalje izhaja, da je sodišče povzelo samo navedbe iz izjave pritožnika in navedbe iz izjave odvetniške družbe Matoz. Višje sodišče je pritožbo pritožnika in njegovih zagovornikov zavrnilo s sklepom z dne 7. 3. 2019. Med drugim je odgovorilo tudi na očitke pritožnika o tem, da Okrožno sodišče ni upoštevalo izjave njegove zagovornice Maje Praviček, in pri tem sprejelo stališče, da je "senat pri odločitvi o podaljšanju pripora

upošteval izjavo vsaj enega od pooblaščenih zagovornikov, s čemer je bilo pravici osumljenca do obrambe zadoščeno".

3. Pritožnik zatrjuje kršitve pravic iz 22. in 29. člena Ustave ter 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Meni, da sta zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Kopru, ko je odločal o predlogu SDT za podaljšanje pripora, in Višje sodišče v Kopru, ki je odločalo o pritožbi zoper sklep o podaljšanju pripora, ravnala arbitrarno in samovoljno. Zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Kopru pri odločanju o podaljšanju pripora naj ne bi upošteval pravočasne izjave njegove zagovornice, odvetnice Maje Praviček, o predlogu SDT za podaljšanje pripora. Z njeno izjavo se zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Kopru naj ne bi niti seznanil niti naj ne bi presodil njenih navedb, zlasti tistih, v katerih naj bi opozarjala, da je izvedbo kazenskega postopka mogoče zagotoviti tudi s hišnim priporom kot milejšim ukrepom. Ker naj bi sodišče s tem zagovornici pritožnika onemogočilo njen prispevek k zbranemu procesnemu gradivu, na podlagi katerega je pripor zoper pritožnika podaljšalo, naj bi slednjemu kršilo pravico iz 22. člena Ustave. Višje sodišče v Kopru pa naj bi na pritožbeni očitke pritožnika, da zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča pri odločanju o podaljšanju pripora ni upošteval izjave njegove zagovornice, odvetnice Maje Praviček, odgovorilo z ustavno nesprejemljivim stališčem. Navedlo naj bi, "da je senat pri odločitvi o podaljšanju pripora upošteval izjavo vsaj enega od pooblaščenih zagovornikov, s čemer je bilo pravici osumljenca do obrambe zadoščeno". Po oceni pritožnika gre za nevarno stališče, ki naj bi pomenilo, da lahko zunajobravnavni senat okrožnega sodišča pri odločanju o podaljšanju pripora izbira, katero izmed izjav več zagovornikov bo upoštevalo, kar naj bi pomenilo, da se v primeru, ko se odloči za upoštevanje ene od izjav, do drugih sploh ni dolžno izjaviti oziroma mu jih ni treba upoštevati. Pritožnik meni, da je pravica do svobodne izbire zagovornika iz 19. člena Ustave element splošne pravice do obrambe iz 29. člena Ustave, kar naj bi izhajalo tudi iz 6. člena EKČP in 14. člena Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (Uradni list SFRJ, št. 7/71, in Uradni list RS, št. 35/92, MP, št. 9/92 – MPDPP). Glede na navedeno pritožnik meni, da mora biti zato vsakemu od zagovornikov omogočena aktivna obramba osumljenca, ki pa naj bi bila pritožniku v konkretnem primeru onemogočena. Ker Višje sodišče v Kopru tudi ob zavrnitvi pritožbe ni vsebinsko ocenilo izjave pritožnikove zagovornice, odvetnice Maje Praviček, naj bi pritožniku kršilo pravico iz 22. in 29. člena Ustave.

4. Ustavno sodišče je s sklepom senata št. Up-529/19 z dne 27. 5. 2019 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Višje sodišče v Kopru.

B.

5. Pritožnik je v postopku izdaje izpodbijanih sklepov, in sicer v pritožbi, ki jo je vložil zoper prvostopenjski sklep in jo prilaga ustavni pritožbi, med drugim navajal: (1) da je sodišče predlog SDT poslalo tudi njegovi zagovornici, odvetnici Maji Praviček, po elektronski pošti dne 18. 12. 2019, (2) da je slednja pravočasno po faksu dne 19. 2. 2018 ob 11.12 poslala izjavo o predlogu SDT na Okrožno sodišče v Kopru ter kasneje pri tem sodišču tudi preverila, ali je sodišče izjavo prejelo, in (3) da je sodišče dolžno tako izjavo upoštevati, česar pa naj Okrožno sodišče v Kopru ne bi storilo. Na navedene očitke pritožnika naj bi Višje sodišče s sklepom z dne 7. 3. 2019 odgovorilo z ustavno nesprejemljivim stališčem, "da je senat pri odločitvi o podaljšanju pripora upošteval izjavo vsaj enega od pooblaščenih zagovornikov, s čemer je bilo pravici osumljenca do obrambe zadoščeno". Pritožnik tudi v ustavni pritožbi trdi, da je sodišče s tem zagovornici pritožnika onemogočilo njen prispevek k zbranemu procesnemu gradivu, na podlagi katerega je pripor zoper pritožnika podaljšalo in mu je s takim ravnanjem onemogočilo aktivno obrambo. Take trditve pritožnika pomenijo zatiranje kršitve njegove pravice do obrambe iz druge alineje 29. člena Ustave.

6. Vsakomur, kdor je obdolžen kaznivega dejanja, mora biti ob popolni enakopravnosti med drugim zagotovljena tudi pravica, da se brani sam ali z zagovornikom (druga alineja 29. člena Ustave). Pravica do obrambe z zagovornikom in ne le pravica obdolženca, da se brani, je po Ustavi razglašena za eno temeljnih človekovih pravic, strokovna pomoč, ki jo lahko nudi le zagovornik, pa za eno od jamstev, ki jih Ustava daje obdolžencu v kazenskem postopku zato, da mu zagotovi učinkovito uresničevanje drugih človekovih pravic, na prvem mestu pravice do poštenega sojenja pred nepristranskim sodiščem.¹

7. Pravica do obrambe z zagovornikom ima poudarjen pomen v tistih položajih, v katerih je po zakonu taka obramba obvezna oziroma v katerih šele obvezna obramba omogoča uresničitev pravice iz druge alineje 29. člena Ustave in daje zadostno jamstvo za pošten postopek.² Eden ključnih primerov, ko zakon predpostavlja, da se obdolženec sam ne more uspešno braniti, in zato določa obvezno obrambo z zagovornikom, je odločanje o priporu. V tem primeru se odloča o dopustnosti posega v obdolženčevo pravico do osebne svobode (prvi odstavek 19. člena Ustave), ne da bi bila že izrečena pravnomočna obsodilna sodba. To ustavno zahtevo na zakonski ravni udejanja drugi odstavek 70. člena ZKP, po katerem mora obdolženec imeti zagovornika ves čas, dokler traja zoper

¹ Primerjaj s 7. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-143/97 z dne 19. 6. 1997 (OdlUS VI, 179).

² Podrobneje glede obvezne obrambe glej odločbo Ustavnega sodišča št. Up-143/97.

njega odrejeni pripor (drugi odstavek 70. člena ZKP). Za tak primer gre tudi v tej zadevi, ko pritožnik izpodbija pravnomočni sklep zunajobravnavnega senata o podaljšanju pripora v preiskavi.

8. Postopek odločanja o (prvem) podaljšanju pripora v preiskavi ureja drugi odstavek 205. člena ZKP. V skladu s to določbo sodišče izda sklep o podaljšanju pripora na predlog državnega tožilca, ki mora biti vložen najmanj pet dni pred iztekom pripora, odrejenega s sklepom pristojnega sodišča. S predlogom morata biti brez odlašanja seznanjena obdolženec in njegov zagovornik, ki se lahko v roku 24 ur od prejema obvestila izjavita o navedbah v predlogu. Obdolženec in zagovornik se lahko s predlogom seznanita in se izjavita o navedbah na posebnem naroku. Uresničevanje pravice priprtega do obrambe z zagovornikom se torej po tej določbi zagotavlja tako, da mora sodišče oba, tako obdolženca kot tudi zagovornika, seznaniti s predlogom za pripor (pravica do informacije) in jima obema omogočiti, da se o njem izjavita (pravica do izjave). Zakonska ureditev torej zagotavlja spoštovanje obdolženčeve pravice iz druge alineje 29. člena Ustave.

9. O tem, kakšen pomen ima pri odločanju o priporu sama pravica do izjave o predlogu državnega tožilca za odreditev oziroma podaljšanje pripora kot element pravice iz 22. člena Ustave, se je Ustavno sodišče že opredelilo. Po stališču Ustavnega sodišča ima pravica do izjave še posebno ustavnopravno težo v postopku odločanja o priporu, torej o posegu v posameznikovo osebno svobodo (prvi odstavek 19. člena Ustave).³ Ustavno sodišče je že v odločbi št. U-I-18/93 z dne 11. 4. 1996 (Uradni list RS, št. 25/96, in OdlUS V, 40,) pojasnilo,⁴ da 22. člen Ustave zagotavlja osebi, o katere priporu se odloča, enak obseg pravic, kot jih ima tožilec, in da ji mora biti dana možnost, da odgovori na dejstva, ki jo bremenijo, in predlaga dokaze v potrditev svojih navedb. Sodišče mora priprto osebo seznaniti z vsem gradivom, ki bi utegnilo vplivati na odločitev o priporu, in ji omogočiti primeren rok, da se do njega opredeli. Navedeno velja tako v postopku odločanja o odreditvi pripora kot v postopku odločanja o podaljšanju pripora. Pravica do izjave, ki temelji na spoštovanju človekove osebnosti in dostojanstva (34. člen Ustave), stranki torej zagotavlja, da jo bo sodišče obravnavalo kot aktivnega udeleženca postopka in ji omogočilo učinkovito obrambo pravic ter s tem možnost, da aktivno vpliva na odločitev v zadevi, ki posega v njene pravice in interese.⁵ Pomen te pravice je torej zagotoviti, da bo stranka subjekt in ne le objekt postopka. Stranki in vsakomur, kdor ima stranki enak položaj, mora zato biti omogočeno, da navaja argumente za svoja stališča in da se v sporu izjavi tako glede dejanskih kot glede pravnih vprašanja. Enako kot drugi stranki mu

³ Glej 6. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-441/16 z dne 24. 1. 2019.

⁴ Glej 71. točko obrazložitve navedene odločbe Ustavnega sodišča.

⁵ Glej 7. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-500/15 z dne 20. 7. 2015 (Uradni list RS, št. 55/15, in OdlUS XXI, 16).

mora biti zagotovljena pravica navajati dejstva in dokaze, možnost, da se izjavi o navedbah nasprotne stranke ter o rezultatih dokazovanja, kot tudi pravica, da je prisoten ob izvajanju dokazov. Pravici stranke, da se v postopku izjavi, pa na drugi strani odgovarja obveznost sodišča, da vse navedbe stranke vzame na znanje, da pretehta njihovo relevantnost ter da se do tistih navedb, ki so za odločitev bistvenega pomena, v obrazložitvi sodbe tudi opredeli.⁶

10. Pravico do obrambe obdolženec med drugim uresničuje tudi s pravico, da se sam in po svojem zagovorniku oziroma po svojih zagovornikih, če jih ima v postopku več, izjavi o predlogu državnega tožilca za podaljšanje pripora. V izjavi imajo obdolženec in njegovi zagovorniki možnost, da predstavijo dejanski in pravni vidik zadeve. Če ima pritožnik več zagovornikov, ki podajo take izjave, jih je sodišče ob izpolnjenih vseh procesnih predpostavkah dolžno upoštevati in se do vidikov, ki so za odločitev o priporu upoštevni, tudi opredeliti. Dokazna ocena pa sodi v polje proste sodniške ocene, kar samo po sebi ni predmet presoje v postopku z ustavno pritožbo.

11. Kot izhaja iz sklepa Okrožnega sodišča v Kopru o podaljšanju pripora z dne 21. 2. 2019, je sodišče predlog SDT poslalo pritožniku in njegovim zagovornikom, torej vsem njegovim zagovornikom, kar pomeni odvetniški družbi Matoz, Koper, in Maji Praviček, odvetnici iz Maribora. Iz tega sklepa nadalje izhaja, da je sodišče povzelo samo navedbe iz izjave pritožnika in izjave odvetniške družbe Matoz, Koper. O tem, da bi izjavo podala tudi pritožnikova zagovornica, odvetnica Maja Praviček, Okrožno sodišče molči. Izjave, ki naj bi jo poslala pritožnikova zagovornica Maja Praviček, Okrožno sodišče v Kopru v sklepu z dne 21. 2. 2019 ne omeni in se do navedb v njej tudi ne opredeli. Na pritožbene očitke pritožnika, ki so povzeti v 5. točki obrazložitve te odločbe, je Višje sodišče odgovorilo s sklepom z dne 7. 3. 2019, in sicer s stališčem, ki se glasi: "Kar se tiče pritožbenih navedb zagovornice osumljenega Kojca, odvetnice Maje Praviček, pritožbeno sodišče pojasnjuje, da je senat pri odločitvi o podaljšanju pripora upošteval izjavo vsaj enega od pooblaščenih zagovornikov, s čemer je bilo pravici osumljenca do obrambe zadoščeno."

12. Ob povedanih izhodiščih, ki so predstavljena v 6. do 10. točki obrazložitve te odločbe, je bilo Okrožno sodišče, ko je odločalo o predlogu SDT za podaljšanje pripora zoper pritožnika, dolžno upoštevati tudi izjavo, ki jo je na navedeni predlog podala pritožnikova zagovornica Maja Praviček. Okrožno sodišče v sklepu z dne 21. 2. 2019 tega ni storilo, prav tako ni pojasnilo, zakaj take izjave (ker npr. ni izpolnjevala procesnih predpostavk za

⁶ Prim. 10. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-39/95 z dne 16. 1. 1997 (OdiUS VI, 71) in 9. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-570/10 z dne 13. 10. 2011 (Uradni list RS, št. 93/11).

odločanje) ni upoštevalo. S takim načinom odločanja je okrnilo pravico pritožnika do obrambe iz druge alineje 29. člena Ustave. Ko je Višje sodišče odločalo o pritožbi zoper prvostopenjski sklep o podaljšanju pripora, te kršitve ni odpravilo, zato je tudi samo storilo enako kršitev. Poleg tega pa je sprejelo stališče, ki je nedopustno z vidika pravice pritožnika do obrambe iz druge alineje 29. člena Ustave. Po navedenem stališču sploh ni pomembno, koliko posameznih zagovornikov pritožnika poda izjavo o predlogu državnega tožilca za odreditev oziroma podaljšanje pripora, saj naj bi za zagotovitev pravice pritožnika do obrambe zadoščalo že, če sodišče upošteva vsaj eno. Tako stališče pomeni nedopustno selekcijo pritožnikovih obrambnih možnosti in s tem kršitev pravice pritožnika do obrambe iz druge alineje 29. člena Ustave.

13. Ker izpodbijana sklepa Okrožnega in Višjega sodišča v Kopru ne veljata več, je Ustavno sodišče v skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo⁷ zgolj ugotovilo kršitev navedene človekove pravice pritožnika.

C.

14. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 47. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka v zvezi s petim odstavkom 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnici in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Rok Čeferin, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik

⁷ V zvezi s tem glej 23. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-50/09, Up-260/09 z dne 18. 3. 2010 (Uradni list RS, št. 29/10, in OdlUS XIX, 2).